

Aplicarea Deciziei Curții Constituționale nr. 669/2014: avatarurile înscrierii la ora de Religie (II)

Urmărind influența unor actori sociali asupra procesului de inițiere, adoptare și aplicare a Deciziei nr. 669/2014 a Curții Constituționale a României (în continuare, și CCR), studiul prezintă principalele etape care au marcat evoluția evenimentelor.

Prima parte a studiului a acoperit perioada noiembrie 2014 (când a fost adoptată Decizia CCR) – martie 2015 [când s-a încheiat perioada acordată de Ministerul Educației Naționale (în continuare, și MEN), termenul limită de depunere a cererilor pentru studiul Religiei].

Urmărind firul presiunilor exercitate în interesul Bisericii Ortodoxe Române (în continuare, și BOR) și în detrimentul interesului superior al copiilor din unitățile publice de învățământ, partea a doua va investiga modul în care actori sociali s-au implicat, unii, și în special Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință (în continuare, și *Asociația*) pentru punerea în aplicare a Deciziei nr. 669/2014 a CCR sau alții, precum Asociația Părinți pentru Ora de Religie (în continuare, și APOR), pentru împiedicarea transpunerii în fapt a dispozițiilor acestei hotărâri, în perioada martie 2015-martie 2017 (data redactării acestei părți).

I. Demersurile Asociației Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință

Asociația Solidaritatea pentru Libertatea de Conștiință a participat pas cu pas la adoptarea actelor normative care au transpus dispozițiile Deciziei nr. 669/2014 a CCR și a urmărit sistematic aplicarea acestora. În demersurile sale, *Asociația* a avut de înfruntat presiunea BOR și a organizațiilor care o susțin. Presiunea BOR s-a exercitat și asupra Ministerului Educației Naționale, iar mai departe s-a ramificat la toate inspectoratele școlare din România. La rândul lor, inspectoratele au influențat unitățile publice de învățământ, orientându-le pe ultimele spre neaplicarea actelor normative care protejau drepturile copiilor.

Biserica Ortodoxă Română și-a exercitat influența și prin intermediul unor autorități publice (consilii județene), a unor organisme cu autoritate în domeniul educativ, cum ar fi federații sindicale din învățământ, postul public de televiziune (TVR) sau trusturi de presă cu impact asupra opiniei publice.

Importantă este și asistența oferită BOR la nivel universitar. Cadre didactice universitare cu influență datorată funcției de conducere (cazul decanului Facultății de Filosofie și Științe Politice din Universitatea „Al. Ioan Cuza” din Iași) sau specializării și implicării în dezbaterile publice televizate (un exemplu este Gheorghe Iancu, profesor de drept constituțional la Facultatea de Drept, Universitatea București, fost Avocat al poporului¹) – au susținut, în

¹ Despre afirmațiile și comportamentul profesorului Gheorghe Iancu în emisiunea *Jocuri de putere*, din 5 martie 2015, Noua Revistă de Drepturile Omului a menționat în documentarul „Noi reglementări în înscrierea la ora de Religie. Decizii, comunicate, luări de poziție” (NRDO nr. 1/2015). Deși a trecut mai bine de un an de la înregistrare, sesizarea *Asociației* adresată Senatului Universității București

emisiuni televizate, prozelitismul religios în școli și nerespectarea prevederilor legale cu privire la înscrierea pentru studiul Religiei.

Prin Legea nr. 153/2015², Parlamentul României a amendat Legea educației, punând prevederile acesteia în acord cu dispozițiile Deciziei nr. 669/2014 a CCR. Articolul care reglementa înscrierea obligatorie a elevilor pentru a frecventa orele de Religie, cu varianta de renunțare la cerere (*opt out*) a fost modificat în sensul înscrierii la cerere pentru studiul acestei discipline confesionale (*opt in*)³. De această dată caracterul de disciplină facultativă al Religiei nu mai lasă loc interpretărilor⁴, fiind explicat în motivarea deciziei CCR⁵.

Reglementarea cuprinsă în legea de modificare a legii educației a păstrat propunerile adoptate în comisiile de specialitate ale celor două Camere ale Parlamentului. Varianta finală a legii educației nu a preluat susținerile BOR, exprimate în comisiile de specialitate, prin care se dorea ca înscrierea pentru studiul Religiei să se facă printr-o singură cerere, valabilă pentru toată perioada de școlarizare⁶.

Clară din perspectivă juridică și în acord cu dispozițiile Deciziei nr. 669/2014 a CCR, noua lege s-a dovedit a nu fi atât de ușor de pus în aplicare. Îi revenea MEN obligația de a clarifica procedura administrativă de înscriere a elevilor pentru participarea la ora de Religie.

De observat că legea de modificare a legii educației a fost adoptată (și publicată) mult în afara termenului precizat în Constituția României⁷. Această întârziere a permis și MEN să întârzie reglementarea internă a procedurii de înscriere a elevilor pentru studiul Religiei.

Noile reglementări ale legii educației au fost publicate în perioada vacanței unităților școlare. Adresa MEN din data de 16 februarie 2015, privind modalitatea de înscriere a elevilor pentru studiul Religiei era acoperitoare doar pentru anul școlar 2014/2015. Cererile depuse de elevii care au dorit să studieze Religia sau de părinții elevilor minori în aceeași situație, erau valabile doar pentru anul școlar în care au fost depuse⁸.

împotriva lui Gheorghe Iancu a rămas fără răspuns. Emisiunea poate fi vizionată pe site-ul (<https://www.youtube.com/watch?v=V08Le64Jv5E>) – accesat la 20 martie 2017.

² Publicată în Monitorul Oficial (în continuare, și M.Of.), nr. 445 din 22 iunie 2015.

³ Articolul unic al Legii nr. 153/2015 reglementează un nou conținut și astfel modifică art. 18 alin. (2) din Legea educației naționale nr. 1/2011: Înscrierea elevului pentru a frecventa orele de religie se face prin cerere scrisă a elevului major, respectiv a părintelui, pentru elevul minor. Schimbarea acestei opțiuni se face tot prin cerere scrisă. În cazul în care elevul nu frecventează orele de religie, situația școlară se încheie fără disciplina Religie.

⁴ Cu privire la ambiguitățile reglementărilor privind educația religioasă în unitățile publice de învățământ preuniversitar din România (și la dificultățile de a aplica în fapt aceste reglementări), a se vedea și S. Enache (coord.), Educația religioasă în școlile publice, Ed. Pro Europa, Târgu Mureș, 2007.

⁵ Disciplina confesională Religie a avut caracter facultativ de la data (aplicării) reglementării acesteia prin lege. La data adoptării Legii educației nr. 84/1995, Religia în ciclul primar a fost reglementată ca obligatorie, caracter care, însă, nu a putut fi pus în fapt, urmare a obiecției de neconstituționalitate – ante publicare – admise prin Decizia nr. 72/1995 a CCR.

⁶ A se vedea și E. Moise, Aplicarea Deciziei Curții Constituționale nr. 669/2014: avatarurile înscrierii la ora de Religie (I), în Noua Revistă de Drepturile Omului nr. 4/2016, p. 52 și precizările din nota de subsol nr. 52 a articolului citat.

⁷ Art. 147 alin. (1) din Constituție statuează că dispozițiile din legile constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei CCR dacă, în acest interval, Parlamentul nu pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției.

⁸ În acest sens s-a pronunțat și ministrul Educației Naționale, citat de furnizorul de știri Hotnews în titlul și în prima parte a articolului, în R. Pantazi, Ministerul Educației se răzgândește – Ora de Religie

Ministerul Educației Naționale și inspectoratele școlare județene (în continuare, și ISJ) nu au elaborat norme (adrese sau orice alt tip de act normativ ori administrativ) prin care să transmită unităților de învățământ din subordine care este procedura de înscriere pentru studiul Religiei, aplicabilă în anul școlar 2015/2016 și (eventual) în următorii ani școlari.

Un dialog pe această temă, între ministrul Educației Naționale și reprezentantul *Asociației* a avut loc prin intermediul mass-media⁹.

Elevii au fost înscriși din oficiu, nelegal, în noul an școlar, 2015/2016, fără a exista cereri formulate de părinți sau de elevii majori, contrar legii educației în vigoare și contrar dispozițiilor Deciziei nr. 669/2014 a CCR.

Ministrul Educației Naționale a profitat de întârzierea în adoptarea legii care să modifice prevederile din legea educației declarate neconstituționale, pentru a nu reglementa modul de înscriere a elevilor pentru disciplina Religie în anul școlar 2015/2016, rămânând astfel valabile cererile depuse în februarie-martie 2015. Comportamentul este echivalat neglijenței în serviciu, deoarece în lipsa modificărilor legale rămân aplicabile dispozițiile Deciziei CCR, iar ministrului Educației Naționale îi revenea obligația legală de a respecta drepturile fundamentale ale elevilor și ale părinților acestora și astfel de a reglementa modalitatea de înscriere pentru ora de Religie, conform dispozițiilor acesteia¹⁰.

Neglijența MEN a avut o consecință directă asupra atitudinii inspectoratelor școlare, care au urmat opiniile subiective ale conducerilor lor ori s-au supus presiunilor externe sistemului educațional. Astfel, la data de 21 septembrie 2015, pe site-ul ISJ Buzău era postat anunțul¹¹: „În atenția directorilor”, prin care – după cum se putea deduce, căci nu era coerent redactat și corect gramatical¹² – directorilor unităților de învățământ li se transmitea să nu respecte prevederile legale cu referire la înscrierea elevilor pentru studiul Religiei. Li se solicita, totodată, întocmirea unor tabele și transmiterea unor date cu referire la acest aspect.

Anunțul purta numele inspectorului școlar de Religie¹³, nu era semnat, nu avea antetul ISJ, nu avea număr de înregistrare și nu era ștampilat, deci nu putea fi considerat oficial, deși era publicat pe site-ul unei instituții publice. Data până la care directorilor unităților de

devine opțională pentru elevi din martie. Sorin Cîmpeanu: Părinții care vor ora de Religie pentru copiii lor depun cerere până pe 6 martie, pentru anul școlar în curs, București, 17 februarie 2015 (<http://www.hotnews.ro/stiri-esential-19406842-ministerul-educatiei-razgandeste-ora-religie-devine-optionala-pentru-elevi-din-martie-sorin-cimpeanu-parintii-care-vor-ora-religie-pentru-copiii-lor-depun-cerere-pana-6-martie-pentru-anul-scolar-curs.htm>) – accesat la 5 februarie 2017.

⁹ R. Garaiman, Reîncepe tevatara cu ora de Religie. Ministerul Educației susține că elevii nu trebuie să se înscrie în anul școlar 2015/2016, dar este contrazis, Adevărul, București, 13 august 2015 (http://adevarul.ro/educatie/scoala/reincepe-tevatara-ora-religie-ministerul-educatiei-spune-elevii-nu-trebuie-inscrie-anul-scolar-20152016-contrazis-1_55ccc06af5eaafab2c7ed3e4/index.html) – accesat la 5 februarie 2017.

¹⁰ A se vedea și E. Moise, op. cit.

¹¹ Anunțul fusese postat cu câteva zile înainte căci reprezentanții *Asociației* au aflat de conținutul acestuia pe 20 septembrie 2015, din discuțiile cu directori și cu funcționari din unitățile publice de învățământ care i-au contactat să întrebe dacă este legală furnizarea de date către o adresă de email personală, în urma unui anunț nesemnăat și neștampilat postat pe site-ul ISJ.

¹² E.g., preluat din anunț, „câte directorii unităților ale județului Buzău”, „cererile au fost făcute”, „se vor face cereri”, „bifarea acestei opțiuni”, „elevi ce nu frecventează” (în schimb „clase care nu frecventează”). De fapt, singurele pasaje corecte în anunț sunt cele în care sunt copiate prevederi legale.

¹³ La acea dată, inspector pentru disciplina Religie a ISJ Buzău era Roșioru Mugurel Robert, care ocupa funcția și la data redactării prezentului articol.

învățământ li s-a cerut trimiterea tabelelor cu datele privind elevii care nu s-au înscris pentru ora de Religie era 23 septembrie 2015. Adresa de email la care erau solicitate datele era adresa personală a inspectorului școlar pentru disciplina Religie¹⁴.

Este interesant de precizat că pe 14 septembrie 2015, ministrul Educației Naționale a elaborat Ordinul nr. 5232, prin care aproba *Metodologia de organizare a predării disciplinei Religie în învățământul preuniversitar* (în continuare, și *Metodologia*), care nu a fost făcută publică până la data publicării în M.Of. nr. 720 din 24 septembrie 2015¹⁵. În *Metodologie* se precizează că solicitările pentru ora de Religie se depun anual¹⁶, reglementare în care sunt transpuse cerințele Deciziei nr. 669/2014 a CCR și ale Legii nr. 153/2015.

Rezultă, din context, că a existat o comunicare neoficială între funcționari ai MEN și inspectorii școlari pentru disciplina Religie. De altfel, ministrul Educației Naționale a fost sesizat cu privire la conflictul de interese generat de incompatibilitatea în care s-ar afla unii dintre funcționarii sau înalții funcționari din subordine care au absolvit facultăți de teologie ortodoxă¹⁷, în cazurile în care folosind autoritatea pe care le-o conferă funcția publică au decis, ori au contribuit la luarea deciziilor, în favoarea BOR.

În data de 26 septembrie 2015, prin petiția nr. 104, *Asociația* s-a adresat ISJ Buzău¹⁸ solicitând, în baza prevederilor Legii nr. 544/2001, informații publice în legătură cu anunțul postat, inclusiv în legătură cu sancționarea persoanei care l-a postat, în cazul în care postarea s-a făcut fără acordul instituției publice respective¹⁹.

Prin răspunsul din data de 11 octombrie 2015, ISJ Buzău a precizat că a retras anunțul afișat de inspectorul de religie, confirmând că aparține acestuia din urmă și menționând că nu își asumă răspunderea pentru cele postate pe site-ul oficial propriu, responsabilitatea revenind celui care a postat.

Pe site-ul ISJ Buzău este găzduit blogul inspectorului de Religie unde, printre altele, apare o invitație la „Marșul pentru viață”, organizat de Arhiepiscopia Buzăului și Vrancei în data de 26 martie 2016, ca protest împotriva avortului. Profesorilor de Religie, invitați special să participe, li s-a transmis să invite și elevii²⁰.

¹⁴ A se vedea: (rrobertym@yahoo.com).

¹⁵ De observat că termenul până la care unitățile școlare erau atenționate să trimită datele pe adresa personală a inspectorului de Religie expira cu o zi înainte ca *Metodologia* să intre în vigoare.

¹⁶ Art. 3 alin. (1) și (5).

¹⁷ A se vedea și *E. Moise*, op. cit., p. 53 și conținutul notei de subsol nr. 56 a articolului citat.

¹⁸ Petiția a fost înregistrată la ISJ Buzău la nr. 7859/29.09.2015.

¹⁹ Totodată, ISJ Buzău a fost avertizat asupra faptului că un astfel de anunț constituie instigare la nerespectarea legii, faptă sancționată penal (art. 368 C.pen.).

²⁰ Metoda prin care inspectorul de Religie colecta materiale și chiar sume de bani, prin intermediul instituțiilor publice (de educație) nu era nouă. În data de 5 mai 2011, *Palatul Copiilor* din Buzău, unitate publică de învățământ în subordinea ISJ Buzău, a organizat simpozionul „Mircea Eliade – istoric al religiilor”, având ca *grup țintă* cadre didactice și parteneri în educație din țară. Adresa de email unde urma să fie expediate lucrările era aceeași (menționată *supra*, nota nr. 14), a lui Roșioru Mugurel (fără a fi indicat numele destinatarului adresei, ori funcția deținută). Este interesant de menționat că taxa de participare, în sumă de 35 lei/participant, trebuia expediată prin mandat poștal, nu în contul unității publice organizatoare, ci pe numele Robert Mugurel Roșioru (a cărui funcție, din nou, nu se comunica). La data organizării conferinței, director al Palatului copiilor era un preot ortodox, Iulius Paul Negoită, care în perioada 2004-2008 a ocupat, în mod nelegal, funcția de inspector școlar pentru disciplina Religie, iar în perioada 2008-2010 a ocupat, tot nelegal, funcția de inspector școlar general adjunct, ambele în cadrul ISJ Buzău. În ambele perioade Iulius Paul Negoită era și preot angajat al BOR.

Imediat după publicarea *Ordinului* privind aprobarea *Metodologiei*, care reglementa imperativ depunerea anuală a cererii pentru studiul Religiei, Patriarhia BOR a transmis un comunicat²¹ prin care anunța, încă din titlu, că „Înscrierea la ora de Religie se face o singură dată și este valabilă permanent până la o eventuală schimbare a opțiunii”. Comunicatul BOR demonstra opunerea Bisericii la dispozițiile Deciziei nr. 669/2014 a CCR, la avizele tuturor comisiilor de specialitate ale celor două Camere ale Parlamentului, la prevederile legii care modifică legea educației și la prevederile *Metodologiei* aprobate prin Ordin al ministrului Educației.

Comunicatul BOR oferă o interpretare originală a *Metodologiei*. Reglementările sunt *traduse* în sens invers sensului în care au fost adoptate. Astfel, deși în art. 3 alin. (5) se menționează clar și explicit că înscrierea elevilor pentru ora de Religie se face anual, BOR afirmă că cererile se depun o singură dată, fiind valabile „permanent”.

Comunicatul BOR conține critici și invective la adresa jurnaliștilor care au apreciat elaborarea și publicarea *Metodologiei* și a reprezentanților organizațiilor neguvernamentale care au contribuit la elaborarea acesteia²².

Un nou dialog a avut loc prin intermediul mass-media²³, de data aceasta între ministrul Educației Naționale²⁴ și subsecretarul de stat în MEN, pe de o parte, și reprezentantul *Asociației* (autorul excepției de neconstituționalitate), un deputat²⁵ și reprezentantul altei organizații neguvernamentale²⁶, pe de altă parte. Declarațiile ministrului și ale subsecretarei de stat, prin care *interpretează* propriul ordin²⁷ în conformitate cu afirmațiile din comunicatul bisericii majoritare, dau măsura nivelului presiunii exercitate de BOR.

Asociația deține informații care probează că în perioada în care a deținut funcția de inspector școlar general, unități de învățământ din Buzău au achiziționat, din bani publici, imprimate tipizate tipărite la tipografia administrată de părinții acestuia²⁰. La data redactării studiului, Iulius Paul Negoită era director al Școlii post-liceale sanitare din Buzău, unitate publică de învățământ.

²¹ În data de 25 septembrie 2015.

²² Citez din comunicatul BOR: „unele publicații au lansat interpretări eronate cu scop de manipulare”, „interpretarea eronată a unor jurnaliști”, „unii jurnaliști încearcă în continuare manipularea opiniei publice, insistând asupra reînscriserii anuale a elevilor la ora de Religie (umilitoare pentru părinți și împovărătoare pentru școală)”, „acest fapt îngrijorător [manipularea, n.m., E.M.] ar putea fi explicat fie prin pregătirea profesională precară a celor care scriu pe această temă, însușindu-și de regulă fără discernământ punctul de vedere al adversarilor orei de Religie, fie prin constrângeri editoriale impuse”. Una dintre ziaristele care au scris despre situația înscrierii elevilor pentru ora de Religie, a contactat *Asociația*, foarte afectată, pentru a cere consiliere juridică, în urma jignirilor pe care a spus că i le-a adresat, telefonic, purtătorul de cuvânt al Patriarhiei BOR urmare a articolelor publicate. Jurnalista și-a exprimat intenția de a îi chema în judecată pe acesta și organizația pe care o reprezintă, pentru răspundere civilă delictuală.

²³ I. Nicolescu, EXCLUSIV. Ministerul Educației bagă înapoi, pe ușa din dos, ora de Religie. Cererile, valabile până la sfârșitul clasei a XII-a, Adevărul, București, 28 septembrie 2015 (http://adevarul.ro/educatie/scoala/exclusiv-ministerul-educatiei-baga-inaoi-usa-dos-ora-religie-cererile-valabile-sfarsitul-clasei-xii-a-1_56095edbf5eaafab2c1816e2/index.html) – accesat la 5 februarie 2017.

²⁴ Câmpeanu Mihai Sorin ocupa, în acea perioadă, demnitatea de ministru al Educației, iar doamna Preoteasa Liliana deținea funcția de subsecretar de stat în MEN.

²⁵ Remus Cernea, deputat independent la data publicării articolului.

²⁶ Toma Pătrașcu, președinte al Asociației Secular Umaniste din România.

²⁷ Ordinul nr. 5232/2015 este semnat de Sorin Câmpeanu, iar APOR menționează, în adresele către inspectoratele școlare, că doamna Preoteasa Liliana a participat la elaborarea *Metodologiei* (specialitatea de licență a doamnei Preoteasa este Matematică).

Deși ISJ Buzău a transmis că cele afirmate de inspectorul școlar nu exprimă opinia instituției și deși între timp MEN a reglementat clar și precis modalitatea de înscriere a elevilor pentru frecventarea cursurilor acestei discipline facultative, în data de 15 octombrie 2015, la o ședință organizată de ISJ Buzău cu toți directorii unităților de învățământ din județ, inspectorul școlar pentru disciplina Religie a transmis acestora, din nou, contrar prevederilor *Metodologiei* și astfel, contrar prevederilor Legii educației și ale Constituției, că înscrierea pentru studiul Religiei se face în baza cererilor deja exprimate în perioada februarie-martie 2015.

Fapta inspectorului școlar de Religie este calificată prin prevederile Codului penal ca abuz în serviciu și incitare la nerespectarea legii. Inspectorii școlari nu au atribuții în a îndruma activitatea directorilor unităților publice de învățământ și astfel inspectorul pentru disciplina Religie nu putea convoca o ședință cu directorii unităților de învățământ decât dacă, eventual, ar fi primit o delegație în acest sens din partea inspectorului școlar general. O astfel de delegație nu exista.

Inspectorul de Religie le-a transmis directorilor ce au de făcut într-un domeniu care nu îi era subordonat. În plus, el se afla în conflict de interese ca urmare atât a jurământului depus la absolvirea studiilor teologice, cât și ca urmare a raporturilor interesate cu BOR, organizație care i-a dat acordul pentru a putea ocupa funcția de inspector școlar.

Simultan, Asociația Părinți pentru Ora de Religie²⁸ (în continuare, și APOR), înființată cu binecuvântarea BOR²⁹ și obligată prin statut să raporteze anual acesteia, a repetat solicitările la nerespectarea prevederilor legale, identice cu poziția BOR. Ca și BOR, APOR a folosit termeni injurioși la adresa ziariștilor și a reprezentanților ONG-urilor care militează pentru drepturile copiilor (și ale părinților acestora) la educație și la libertatea de gândire, de conștiință și de religie³⁰.

Luând act de comunicatul BOR și de acțiunile APOR, *Asociația* a redactat și a transmis un comunicat de presă, atenționând asupra problemelor deosebit de grave³¹. *Asociația* s-a adresat și oficial MEN³² reclamând ilegalitățile comise la ISJ Buzău și a solicitat să se dispună remedierea situației, să se verifice dacă situația reclamată se regăsește și la nivelul celorlalte județe, să se solicite de urgență inspectoratelor școlare încetarea folosirii nelegale a *Metodologiei*,

²⁸ În data de 2 octombrie 2015 APOR a depus la Inspectoratul Școlar al Municipiului (în continuare, ISM) București petiția, în esență, identică cu comunicatul BOR, prin care solicita ca unitățile publice de învățământ din București să considere ca valabile cererile depuse de părinți sau elevii majori, pentru înscrierea la ora de Religie, în februarie-martie 2015, contrar prevederilor explicite ale *Metodologiei*. Cereri similare au fost depuse de APOR și la celelalte inspectorate școlare; vezi și *infra*, cazul ISJ Suceava. Petiția APOR poate fi citită aici: (<http://www.oradereligie.ro/01-octombrie-cerere-depusa-de-apor-la-inspectoratul-scolar-al-municipiului-bucuresti/>) – accesat la 15 martie 2017.

²⁹ A se vedea și *Emil Moise*, op. cit.

³⁰ Citez din adresa înregistrată de APOR la ISM București: „Indivizi cunoscuți pentru aversiunea lor față de religie și culte, prin manipulare și rea-credință în interpretarea legii, prin intermediul mass-media, fac presiuni asupra directorilor unităților din învățământ pentru *reînscrierea copiilor, în fiecare an, la ora de religie*” (subl. APOR).

³¹ Comunicatul a fost preluat în *R. Garaiman*, Ora de Religie. BOR este acuzată că dezinformează inspectoratele școlare în legătură cu metodologia de înscriere, *Adevărul*, 2 noiembrie 2015 (http://adevarul.ro/educatie/scoala/ora-religie-bor-acuzata-dezinformeaza-inspectoratele-scolare-legatura-metodologia-inscriere-1_5637958ef5eaafab2c3e4417/index.html) – accesat la 5 februarie 2017.

³² Prin petiția nr. 107/11.12.2015, înregistrată la Cabinetul ministrului Educației la nr. 9265/14.12.2015.

interpretate în interesul BOR și în detrimentul interesului superior al copiilor, să se transmită tuturor unităților publice de învățământ, prin intermediul inspectoratelor, că înscrierea elevilor pentru studiul Religiei în anul școlar 2016/2017 se poate face doar până la sfârșitul lunii decembrie 2015, conform *Metodologiei*. Comunicatul cerea sancționarea persoanelor vinovate.

Petiția a fost susținută de mai multe organizații neguvernamentale³³ și de peste 500 de persoane. O petiție similară a fost adresată tuturor inspectoratelor școlare³⁴ din țară solicitându-le să verifice dacă situația reclamată se regăsește și la nivelul propriilor instituții.

Analiza răspunsurilor transmise de MEN și de inspectoratele școlare relevă lipsa de cunoaștere juridică a prevederilor legale privind soluționarea petițiilor³⁵, cu efecte ce pot merge, în cazul funcționarilor publici, până la sancțiuni penale. Este vizibilă imixtiunea BOR în procesul de luare a deciziilor care privesc copiii aflați în școlile publice, prin reprezentanții săi în cadrul MEN și al inspectoratelor școlare, dar și prin presiunea exercitată asupra funcționarilor din Minister și a inspectorilor școlari generali.

II. Legalitatea procedurii de întocmire și semnare a răspunsurilor la petiții și legalitatea conținutului răspunsurilor

Petiției de 4 pagini prin care *Asociația* sesizase abuzurile comise de inspectorul școlar de Religie din Buzău și prin care se solicitase verificarea situației în celelalte județe, MEN a transmis un răspuns³⁶ pe o jumătate de pagină. Cele câteva rânduri precizau atribuțiile MEN, dar nu răspundeau la niciunul din capetele de cerere. Astfel, răspunsul Ministerului Educației Naționale încălca prevederile legislației de soluționare a petițiilor referitoare la procedura de semnare³⁷, ca și la conținut³⁸.

Din cele 42 inspectorate școlare, 6 nu au transmis numerele de înregistrare a petiției³⁹, iar 17 nu au dat un răspuns⁴⁰. Doar patru inspectorate școlare au respectat prevederile legale privind procedura de semnare a răspunsurilor la petiții – Cluj, Hunedoara, Mureș, Neamț.

³³ Asociația Mame pentru Mame, Centrul Rațiu pentru Democrație, Asociația Secular-Umanistă din România, Centrul FILIA, Asociația GRADO, Centrul de Studii Internaționale, Centrul pentru Conștiință Critică.

³⁴ Înregistrată la *Asociație* la nr. 108/14.12.2015.

³⁵ Dreptul de petiționare este un drept fundamental, consacrat prin art. 51 al Constituției României, iar modalitatea de soluționare a petițiilor este reglementată prin legislația de soluționare a petițiilor (O.G. nr. 27/2002, aprobată și actualizată prin Legea nr. 233/2002 și Rectificarea din 20.08.2002).

³⁶ Cu nr. 9265/05.01.2016.

³⁷ Adresa era semnată doar de directorul Direcției Generale Învățământ Preuniversitar, Monica Cristina Anisie. Semnătura doamnei Anisie se regăsește pe răspunsurile nelegale ale mai multor petiții adresate MEN și pe adrese pe care aceasta le-a transmis unor inspectorate școlare. În conformitate cu prevederile art. 13 din O.G. nr. 27/2002, semnarea răspunsului se face de către conducătorul autorității/instituției publice ori de către persoana împuternicită de acesta, precum și de șeful compartimentului care a soluționat petiția.

³⁸ Art. 5 din O.G. nr. 27/2002 precizează că pentru soluționarea legală a petițiilor care le sunt adresate conducătorii autorităților publice vor dispune măsuri de cercetare și analiză detaliată a tuturor aspectelor sesizate, iar în teza finală a art. 13 se menționează că în răspuns se va indica, în mod obligatoriu, temeiul legal al soluției adoptate.

³⁹ Inspectoratele școlare ale județelor Argeș, Galați, Prahova, Sibiu, Teleorman, și Tulcea nu au transmis numerele de înregistrare a petiției *Asociației*.

În petiție se menționa cazul inspectorului școlar de Religie și caracterul nelegal și abuziv a transmiterii de către acesta, către directorii unităților de învățământ, a solicitării de a nu respecta prevederile legale privind înscrierea la ora de Religie, cerându-se verificarea unei posibile situații similare. Totuși, 17 din cele 25 de răspunsuri primite au fost semnate de inspectorii școlari de Religie.

Petiția adresată de *Asociație* reclama o situație care viza respectarea unor drepturi fundamentale ale copiilor și ale părinților acestora. Competența de soluționare revenea, în acest caz, compartimentului juridic al fiecărui inspectorat în parte și nu inspectorului școlar de Religie. Fiind vorba de un eventual abuz al persoanei care ocupă funcția de inspector școlar de religie, acesta nu putea răspunde la petiție⁴¹.

Situația descrisă și calitatea inspectorului școlar de religie îl pun pe acesta din urmă în situația sancționabilă penal a unui conflict de interese: el ia parte, ca funcționar public⁴², la o decizie în interesul Bisericii, care i-a dat aprobarea pentru a fi inspector⁴³.

Unele răspunsuri au fost transmise de inspectorii școlari de Religie de pe adresele de email private (Arad, Bacău, Buzău, Constanța, Harghita), contrar prevederilor imperative ale legislației de soluționare a petițiilor⁴⁴.

Adresându-se inspectoratelor școlare, *Asociația* a menționat explicit prevederile art. 3 alin. (5) din *Metodologie*, în care se stabilește că înscrierea pentru studiul Religiei se face anual. La data sesizării, 14 decembrie 2015 (la care procedura depunerii cererilor trebuia să fie aproape de final⁴⁵), *Asociația* deținea date conform cărora unitățile publice de învățământ nu respectau prevederile legale cu privire la acest aspect.

Toate cele 25 de inspectorate școlare care au răspuns petițiilor *Asociației* au susținut că respectă prevederile legale, implicit ale *Metodologiei*⁴⁶. Era clar că inspectoratele școlare ascundeau adevărul, semnatarii adreselor făcându-se vinovați de fals în declarații.

⁴⁰ Inspectoratele școlare ale județelor Argeș, Bistrița Năsăud, Brăila, Caraș Severin, Covasna, Dâmbovița, Dolj, Galați, Giurgiu, Harghita, Ialomița, Prahova, Sibiu, Suceava, Teleorman Vâlcea și al municipiului București nu au răspuns petiției *Asociației*.

⁴¹ Art. 11 din O.G. nr. 27/2002: în cazul în care prin petiție sunt sesizate anumite aspecte din activitatea unei persoane, aceasta nu poate fi soluționată de persoana în cauză sau de către un subordonat al acesteia.

⁴² Am în vedere, în acest context, definiția funcționarului public din art. 175-176 C.pen.

⁴³ Art. 301 (conflictul de interese) C.pen.: fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial pentru sine sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de foloase de orice natură, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea dreptului de a ocupa o funcție publică.

⁴⁴ Art. 6 alin. (4) din O.G. nr. 27/2002: expedierea răspunsului către petiționar se face numai de către compartimentul pentru relații cu publicul.

⁴⁵ Metodologia fixează ca dată limită sfârșitul lunii decembrie.

⁴⁶ În niciun răspuns nu se făcea referire la prevederile în care se menționează obligativitatea înscrierii anuale. Desigur, reprezentanții inspectoratelor ar putea să spună că prin sintagma „respectăm *Metodologia*”, au avut în vedere propria interpretare (cea a BOR), însă *Asociația* nu a sesizat nerespectarea „prevederilor *Metodologiei*”, ci ale art. 3 alin. (5) în care se menționează explicit obligativitatea înscrierii anuale, acestea fiind menționate și reproduse în petiție. Dacă ISJ ar fi considerat că interpretarea BOR este bună, și nu cea pe care o invocase *Asociația*, ar fi trebuit să răspundă: „interpretarea dumneavoastră nu este cea corectă, noi având următoarea interpretare: ...”.

Două dintre răspunsurile primite, ale ISJ Buzău și ISJ Suceava, atrag atenția în mod deosebit.

Deși prin adresa expediată, *Asociația* sesiza două abuzuri comise de inspectorul școlar pentru disciplina Religie și solicita respectarea *Metodologiei*, care fusese publicată în *Monitorul Oficial*, răspunsul ISJ Buzău îl are printre semnatori pe inspectorul reclamat. În răspuns se afirmă că directorilor unităților de învățământ li s-a cerut să respecte „întocmai” *Metodologia* din ședința care avusese loc la 15 septembrie 2015 – înainte ca aceasta să fie publicată... Nu se face nicio referire la sesizarea *Asociației* cu privire la abuzurile inspectorului pentru disciplina Religie.

Nu știm cum au ajuns inspectoratele școlare în situația de a nu respecta prevederile *Metodologiei*, elaborate în acord cu prevederile Legii nr. 153/2015, care modifică Legea educației, și cu dispozițiile Deciziei nr. 669/2014 a CCR, însă răspunsurile primite de la ISJ Suceava și de la ISJ Harghita și discuțiile avute cu reprezentanții ISJ Hunedoara indică intervenția reprezentanților APOR și ai BOR și concursul nelegal acordat lor de persoane de decizie din inspectoratele școlare.

Deși ISJ Suceava a înregistrat petiția *Asociației* prin care se solicita respectarea *Metodologiei* cu referire explicită la prevederile imperative care reglementau înscrierea anuală a elevilor, la cerere, pentru studiul Religiei și a transmis numărul de înregistrare⁴⁷, nu a răspuns la petiție. Cazul acestui inspectorat are însă o importanță aparte, semnificativă. Având în vedere pașii urmați de inspectorat, lipsa de răspuns nu indică o încălcare a prevederilor legale care obligă instituțiile publice să răspundă petițiilor⁴⁸, ci mai degrabă refuzul de a urma comportamentul altor inspectorate⁴⁹.

În termenul de răspuns pentru prima petiție, ISJ Suceava a ales să răspundă celei de a doua petiții⁵⁰, formulate în baza Legii nr. 544/2001 a informațiilor publice. Documentele publice transmise de ISJ dezvăluie o parte din mecanismele puse în mișcare de BOR. Voi reda, succint, derularea evenimentelor, dezvăluită de documentele transmise.

În data de 16 decembrie 2015, ISJ Suceava a transmis către toate unitățile școlare din județ o adresă⁵¹ în care sunt menționate explicit prevederile art. 3 alin. (5) din *Metodologie* și li se

⁴⁷ Nr. 11788/15.12.2015.

⁴⁸ Art. 8 din O.G. nr. 27/2002: autoritățile și instituțiile publice sesizate au obligația să comunice petiționarului, în termen de 30 de zile de la data înregistrării petiției, răspunsul indiferent dacă soluția este favorabilă sau nefavorabilă.

⁴⁹ Mai multe sunt motivele care îmi susțin concluzia unei înțelegeri între BOR (respectiv, APOR) și inspectoratele școlare în realizarea, nelegală, a interesului celei dintâi: faptul că inspectoratele școlare au folosit aceeași *formulă* de răspuns, scurtă, evitând în mod vizibil răspunsul la chestiunile în discuție (contrar prevederilor legale), faptul că au dat curs interpretării șirete (înșelătoare) transmise de BOR (și preluate de APOR) a unui text de lege (*Metodologia*), discuțiile cu inspectoarea generală a ISJ Buzău care în timpul unei audiențe a răspuns afirmativ solicitării *Asociației*, iar ulterior a răspuns, în scris, preluând interpretarea BOR afirmând că „am făcut cum au făcut și celelalte inspectorate”. (Audiențele și discuțiile la care mă refer au avut loc în octombrie-noiembrie 2016, cu referire la o petiție similară a *Asociației*, care viza înscrierea elevilor pentru studiul Religiei în anul școlar 2017/2018, conform prevederilor *Metodologiei*). O înțelegere similară pare să fi avut loc cu funcționari ai Ministerului Educației Naționale (vezi mai departe).

⁵⁰ La care mă voi referi mai pe larg *infra*.

⁵¹ Înregistrată la nr. 11806.

solicită acestora să anunțe părinții și elevii care au împlinit 14 ani⁵² că pentru a studia Religia în anul școlar 2016/2017 vor trebui să completeze o cerere în acest sens. Adresa, semnată de inspectorul școlar general, de consilierul juridic și de inspectorul de Religie⁵³ este însoțită și de un exemplar din *Metodologie*.

În data de 17 decembrie 2015, la ISJ Suceava este înregistrată⁵⁴ solicitarea depusă în numele APOR de președintele filialei din Suceava și de trei vicepreședinți (care își anunță și ocupațiile: doctor, avocat, inginer), în care se precizează că solicitarea ISJ de a se respecta prevederile legale „este lipsită de temei legal și chiar abuzivă, poate produce confuzie și aduce grave prejudicii predării disciplinei Religie”. Deși ISJ a menționat prevederile art. 3 alin. (5) din *Metodologie*, în care obligativitatea înscrierii anuale pentru studiul Religiei este enunțată explicit, semnatarii petiției subliniau cu caractere îngroșate: „Nu aveți temei legal pentru solicitarea dvs. ca în fiecare an școlar să se facă completarea cererilor menționate”.

Semnatarii nu au făcut referire și nu au explicat de ce nu sunt aplicabile prevederile explicite din *Metodologie* care menționează imperativ depunerea anuală a cererii pentru studiul Religiei („cererile se depun până la sfârșitul lunii decembrie pentru anul școlar următor”).

În finalul cererii, semnatarii APOR au adoptat un ton ultimativ: „în cel mai scurt timp să comunicați tuturor unităților școlare o nouă adresă prin care să revocați aplicarea solicitării dumneavoastră pentru a nu bulversa părinții și sistemul de învățământ. Așteptăm răspunsul dumneavoastră urgent”.

Inspectorul școlar general a refuzat să încalce prevederile legale și să soluționeze cererea APOR. Pe copia adresei APOR transmisă de ISJ Suceava ca informație publică este indicată trimiterea petiției spre soluționare, de către inspectorul general, către inspectorul general adjunct. Acesta din urmă a trimis solicitarea APOR spre soluționare către inspectorului școlar de Religie, preot al BOR, aflat astfel în conflict de interese.

În aceeași zi, ISJ Suceava a transmis o nouă adresă⁵⁵ tuturor unităților școlare din județ. Din nou, inspectorul școlar general refuză să semneze adresa; la fel și consilierul juridic. Prin adresa semnată de inspectorul școlar general adjunct și de informaticianul inspectoratului (!), se transmite, contrar prevederilor legale, ca cererile pentru studiul Religiei să fie solicitate „doar pentru elevii noi veniți (clasa pregătitoare)”, urmând ca ceilalți elevi să fie înscriși în mod obligatoriu, fără solicitarea acestora, contrar prevederilor imperative ale *Metodologiei*. Interesant de observat că deși petiția APOR a fost direcționată spre soluționare către inspectorul școlar de Religie, nici acesta nu a semnat adresa de răspuns⁵⁶.

⁵² Deși contrară prevederilor Legii educației, care stabilește vârsta de 18 ani ca limită a exercitării dreptului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie, cu referire, în acest caz, la posibilitatea completării și semnării unei cereri pentru studiul religiei în școală, ISJ Suceava a procedat corect, luând ca prioritară Legea nr. 272/2004 privind drepturile copilului și noul Cod civil. Astfel, conform art. 47 din Legea nr. 272/2004 privind drepturile copilului, copilul care a împlinit 14 ani poate cere încuviințarea instanței judecătorești de a-și schimba felul învățaturii, iar în conformitate cu prevederile art. 491 C.civ., copilul care a împlinit vârsta de 14 ani are dreptul să își aleagă liber confesiunea religioasă.

⁵³ Prof. Gheorghe Lazăr, inspector general, preot prof. Gheorghe Hostiuc, inspector de specialitate pentru Religie, Ovidiu Ungureanu, consilier juridic.

⁵⁴ La nr. 11824.

⁵⁵ Înregistrată la nr. 11818/17.12.2015.

⁵⁶ Cu toate acestea, în data de 08 februarie 2016, inspectorul de Religie, preot angajat al BOR, a transmis reprezentantului *Asociației* un (alt) răspuns, de pe una din adresele ISJ Suceava, prin care oferă

În data de 18 decembrie 2015, APOR a depus o nouă petiție la ISJ Suceava⁵⁷, identică cu cea transmisă la ISM București, în care prelua interpretarea din comunicatul BOR.

ISJ Hunedoara se numără printre cele 4 inspectorate școlare, din 42, care au răspuns petiției respectând procedurile legale de semnare a răspunsurilor. Deși adresa era semnată de inspectorul școlar general și de consilierul juridic⁵⁸, aceasta nu a fost întocmită, în realitate, de niciunul din cei doi semnatori. În discuțiile pe care reprezentantul *Asociației* le-a avut cu consilierul juridic, acesta din urmă a afirmat că răspunsul la petiție a fost întocmit de inspectorul școlar de religie. Consilierul juridic a afirmat că inspectorul de religie a venit cu răspunsul redactat și le-a transmis celor doi funcționari publici că este corect întocmit, iar cei doi au semnat. Consilierul juridic a declarat că a semnat răspunsul fără să citească petiția la care a răspuns, întrucât aceasta a fost *luată* de inspectorul școlar de Religie, care nu i-a arătat-o, cerându-i doar să semneze răspunsul⁵⁹.

Cum MEN și toate inspectoratele școlare care au răspuns petițiilor *Asociației* au menționat că respectă prevederile *Metodologiei*, în data de 18 decembrie 2015 aceasta a adresat o nouă petiție, în baza prevederilor Legii nr. 544/2001 a informațiilor publice, prin care a solicitat instituțiilor de autoritate următoarele informații de interes public⁶⁰:

- numărul elevilor pentru care, după data de 24 septembrie 2015, până la data înregistrării petiției, a fost depusă cererea pentru a participa la orele de Religie în unitățile publice de învățământ din subordinea MEN, respectiv a inspectoratelor școlare, pentru anul școlar 2016/2017, în conformitate cu prevederile *Metodologiei*;

- câte o copie de pe a) fiecare petiție pe care APOR și oricare dintre cultele religioase din România le-au adresat MEN, respectiv inspectoratelor școlare după data adoptării Deciziei nr. 669/2014 a CCR și de pe b) răspunsurile pe care MEN, respectiv inspectoratele școlare le-au transmis acestor persoane juridice la petițiile menționate.

Un număr de 30 inspectorate școlare, din 42, au transmis numerele de înregistrare. Doar 27 de inspectorate au răspuns solicitării, și deși în răspunsurile la cererea inițială au afirmat că sunt respectate prevederile legale, inclusiv ale *Metodologiei*, numai 4 inspectorate⁶¹ au furnizat (o parte din) informațiile publice care ar fi confirmat, dacă ar fi fost reale, respectarea prevederilor *Metodologiei*.

Petiția pentru solicitarea informațiilor publice venea ca urmare a răspunsurilor inspectoratelor școlare în care, referindu-se explicit la prevederile *Metodologiei* care impun depunerea anuală a cererii pentru studiul Religiei, se susținea că sunt respectate prevederile legale. Deși solicitarea viza numărul elevilor care au depus cerere pentru studiul Religiei în perioada cuprinsă între data publicării *Metodologiei* (24 august 2015) și data înregistrării petiției sau a răspunsului la petiție (decembrie 2015), cele 4 inspectorate școlare au transmis informații care nu erau adevărate, răspunsurile constituind fals în declarații publice, faptă sancționată penal⁶².

o interpretare juridică, de asemenea „originală”, în sensul susținerii solicitărilor BOR ca înscrierea elevilor pentru studiul Religiei să se facă o singură dată.

⁵⁷ Înregistrată la nr. 11854.

⁵⁸ Inspector școlar general: Maria Ștefănie, consilier juridic: Ion Nistor.

⁵⁹ Declarațiile consilierului juridic se află în arhiva *Asociației*.

⁶⁰ La MEN petiția a fost înregistrată cu nr. 9300/18.12.2015.

⁶¹ ISJ Constanța, ISJ Galați, ISJ Harghita și ISJ Suceava.

⁶² Deși răspunsul ISJ Suceava ar putea fi la fel încadrat, se poate face o excepție, luând în considerare faptul că acceptând să trimită toate informațiile publice solicitate, inspectorul școlar general a dorit să evidențieze presiunile la care a fost supus.

În ceea ce privește informația publică referitoare la numărul de elevi care s-au înscris pentru studiul Religiei pentru anul școlar 2016/2017, 16 inspectorate școlare⁶³ au răspuns că nu dețin și că nu au obligația să dețină astfel de informații și că *Asociația* trebuie să se adreseze unităților de învățământ.

Un răspuns similar a transmis și Ministerul Educației Naționale. Cu privire la prima informație publică solicitată, MEN a susținut că cererea trebuie adresată unităților publice de învățământ, deoarece nu deține informațiile, iar cu privire la cea de a doua informație publică solicitată, MEN a răspuns că aceasta nu se încadrează în categoria informațiilor publice.

În conformitate cu prevederile legislației privind activitatea de soluționare a petițiilor, dacă o petiție este greșit îndreptată aceasta va fi trimisă în termen de 5 zile instituțiilor publice care au ca atribuții rezolvarea problemelor sesizate⁶⁴. Astfel, dacă ISJ ar fi apreciat că răspunsul la solicitarea privind numărul elevilor care au optat pentru studiul Religiei este de competența unităților de învățământ din subordine, ar fi trebuit să își decline competența către acestea și să comunice *Asociației* că va primi răspuns de la fiecare unitate de învățământ în parte. Aceeași variantă de răspuns ar fi trebuit să ofere și MEN în situația dată.

Solicitarea formulată de *Asociație* intra însă în competența de soluționare a MEN și a ISJ, iar acestea, dacă nu ar fi deținut informațiile publice respective aveau obligația de a le solicita unităților școlare și de a le transmite, la rândul lor, *Asociației*.

Dacă *Asociația* ar fi urmat răspunsul MEN ar însemna că ar fi trebuit să redacteze și să adreseze 19.706⁶⁵ petiții și să primească tot atâtea răspunsuri. Ținând cont de precedente, ar fi trebuit să redacteze și să adreseze mii de reclamații administrative și să adreseze mii de cereri în instanțele de judecată împotriva refuzului furnizării informațiilor de interes public.

De altfel, în anul 2008, după un prim refuz și după înregistrarea unei reclamații administrative, MEN a transmis tuturor inspectoratelor școlare o solicitare de informații publice a *Asociației* și acestea, la rândul lor, au transmis-o unităților de învățământ din subordine. Informațiile solicitate au fost oferite *Asociației* în forma solicitată⁶⁶.

Însă informațiile solicitate în decembrie 2015 erau în baza de date atât a inspectoratelor școlare, cât și a MEN. În conformitate cu art. 3 alin. (4) din *Metodologie*, cererile pentru studiul Religiei se înregistrează în Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIÎR). Două dintre inspectoratele școlare au confirmat în scris acest aspect (Mehedinți și Olt), afirmând că informațiile solicitate se găsesc în SIIÎR, însă nu le-au furnizat, deși le-ar fi putut accesa în câteva minute.

Prin urmare, atât MEN cât și ISJ care au declarat că nu dețin informațiile publice solicitate au făcut aceste declarații în fals⁶⁷. Tot ce ar fi avut de făcut era să introducă parola în sistemul informatizat, să preia și să furnizeze informațiile publice solicitate.

⁶³ A se vedea și nota nr. 69.

⁶⁴ Art. 6 alin. (1) din O.G. nr. 27/2002.

⁶⁵ Acesta este numărul unităților de învățământ din subordinea MEN, informație preluată de pe site-ul: (<https://siiir.edu.ro/carto/#/statistici>) – accesat la 7 martie 2017.

⁶⁶ Solicitarea de informații publice a *Asociației* a vizat numărul de unități de învățământ în care, în mod nelegal, au fost oficiale slujbe religioase în prima zi de școală, în timpul orarului școlar, la care elevii au fost obligați să participe.

⁶⁷ Argeș, Bacău, Botoșani, Buzău, Cluj, Gorj, Ialomița, Iași, Ilfov, Mureș, Neamț, Sălaj, Tulcea, Vâlcea, Vaslui, Vrancea.

Cu referire la solicitările pe care APOR, alte organizații sau cultele religioase le-au adresat, 15 inspectorate școlare au declarat că APOR sau cultele religioase nu le-au transmis petiții. Alte inspectorate școlare au recunoscut că au primit adrese din partea APOR (Buzău), însă au transmis că acestea sunt „informații cu caracter privat” și sunt exceptate de la accesul liber; aceleași încadrare a informațiilor publice la informații private au făcut-o și ISJ Argeș, Bacău, Iași, Ilfov, Vâlcea, dar și MEN.

Or, deoarece în conformitate cu prevederile art. 2 alin. (1) lit. a), prin informație de interes public se înțelege orice informație care privește activitățile sau rezultă din activitățile unei autorități publice sau instituții publice, indiferent de suportul ori de forma sau de modul de exprimare a informației. Informația cu privire la datele personale este definită la lit. b) drept orice informație privind o persoană fizică identificată sau identificabilă.

ISJ Galați și ISJ Suceava au transmis copii de pe adresele pe care APOR le-au depus, însă nu și răspunsurile la aceste adrese. Adresele APOR sunt identice cu cea înregistrată la ISM București. Faptul că celelalte ISJ (care au răspuns petiției) afirmă că APOR nu a depus nicio petiție poate fi explicat prin nerecunoașterea acestui fapt sau prin înțelegerile care au avut loc între inspectorii de Religie și inspectorii școlari generali pentru a adopta interpretarea BOR fără însă a recunoaște public. Această din urmă variantă ar ascunde astfel implicarea BOR și a APOR.

Răspunsurile ME și ale ISJ, în care acestea au menționat că petițiile depuse de APOR sau de culte nu sunt informații publice probează faptul că au fost depuse astfel de petiții.

ISJ Harghita a menționat că a primit două petiții pentru interpretarea *Metodologiei* (în conformitate cu cerințele BOR), una de la *Asociația Profesorilor de Religie „Sf. Paraschiva” Bacău* (în continuare, și APRSP), iar cealaltă de la *Asociația PRORELIS*⁶⁸. Deși în răspuns ISJ afirmă că anexează copii de pe ambele adrese, în fapt a anexat două copii de pe prima dintre acestea.

În petiția sa, APRSP a menționat prevederi internaționale inexistente, a inventat conținuturi de lege și a folosit invective pe linia cunoscută a BOR și APOR. În justificarea petiției, asociația a precizat că „educația școlară și credința religioasă a copilului nu pot fi schimbate decât în interesul acestuia, cu aprobarea prealabilă a părinților”, indicând ca sursă un articol inexistent – art. 52 alin. (2) din Declarația drepturilor copilului „pe care statul român s-a angajat să o respecte”⁶⁹.

Despre demersurile *Asociației*, APRSP afirma că „Emil Moise și asociația pe care o reprezintă duce (sic!) o luptă subversivă cu elevii și părinții acestora, prin intermediul instituțiilor publice, dorind să îi priveze de un drept al lor garantat prin Constituție... Nu este firesc ca pentru un drept constituțional garantat de statul român să se facă cerere pentru că așa dorește domnul Moise”. În aceeași notă și cu repetate referiri personale, APRSP susține o consistentă pledoarie indicând ce răspuns ar trebui să dea ISJ reprezentantului *Asociației*.

⁶⁸ Asociația PORELIS este – alături de APOR și alte organizații fundamentalist religioase – membră a *Coaliției pentru Familie* care a inițiat proiectul de modificare a Constituției pentru definirea familiei ca uniune dintre un bărbat și o femeie. Printre obiectivele principale ale asociației este enunțată „derularea în școală a activităților de dezvoltare moral-creștină a elevilor, prin ora de religie și prin oferte didactice extracurriculare inter și transdisciplinare” (<http://www.porelis.ro/sample-page/>) – accesat la 8 martie 2017.

⁶⁹ Nu există un articol numerotat cu 52 al Declarației drepturilor copilului care are, în schimb, 10 principii în cuprinsul cărora nu se regăsește prevederea menționată în petiția APRSP. Declarația drepturilor copilului a fost adoptată prin Rezoluția 1386 a Adunării Generale a ONU din 1959.

Este interesant că în petiție se menționează cazul ISJ Suceava (detaliat *supra*), ceea ce confirmă, încă odată, faptul că BOR, prin APOR și inspectorii de Religie, a lucrat sistematic împreună.

Un alt răspuns important este cel al ISJ Timiș. Acesta confirmă nerespectarea legii în ceea ce privește înscrierea elevilor pentru studiul Religiei și faptul că reprezentanții inspectoratelor școlare au mințit în legătură cu acest aspect când au răspuns că prevederile *Metodologiei* au fost respectate.

Fără a răspunde cerinței legale de a cerceta și analiza detaliat petiția care făcea referire explicită la prevederile legale care obligă la depunerea anuală a cererii pentru studiul Religiei, și de a răspunde în aceeași măsură, ISJ Timiș a susținut că „nu au existat reveniri ale elevilor față de cererile depuse anterior”. „Cererile depuse anterior”, la care inspectoratul școlar făcea trimitere sunt cele din perioada februarie-martie 2015, care erau exprimate pentru anul școlar în curs la data depunerii. Or, întrebarea din petiția *Asociației* viza cererile care, conform art. 3 alin. (5) din *Metodologie*, trebuiau depuse în perioada 24 septembrie-31 decembrie 2015.

Răspunsul ISJ Timiș a fost semnat de inspectorul școlar general și de inspectorul școlar pentru disciplina Religie.

Atât MEN, cât și inspectoratele școlare au încălcat prevederile Legii nr. 544/2001 inclusiv cu referire la procedura de semnare a răspunsului. În cazul MEN răspunsul este semnat, contrar prevederilor legale, de o singură persoană⁷⁰. Un număr de 17 răspunsuri, din cele 27 ale inspectoratelor școlare care au răspuns, poartă semnătura inspectorului școlar de Religie, iar celelalte au o singură semnătură, ori sunt semnate și de inspectorul școlar general, contrar prevederilor legale.

Cercetarea mea arată că în anul școlar 2016/2017 elevii din unitățile publice de învățământ din România au fost înscriși pentru studiul Religiei fără ca aceștia sau părinții lor să solicite explicit acest lucru, contrar prevederilor legale, încălcându-li-se drepturile fundamentale la educație și la libertatea de gândire, de conștiință și de religie⁷¹. Fenomenul se adaugă altor acțiuni care au caracter de îndoctrinare religioasă, precum ținerea de slujbe în unitățile de învățământ publice (vezi ANEXA 1).

III. Poziția ministrului Educației Naționale privind înscrierea la ora de religie. Înfruntarea deciziilor sale de către subordonați

În data de 1 noiembrie 2016, prin petiția nr. 79/31.10.2016⁷², Asociația a sesizat ministrul Educației Naționale reclamând: a) abuzurile comise de inspectorul școlar de Religie al ISJ Buzău care, din funcția pe care o deține, a incitat directorii unităților publice de învățământ

⁷⁰ Mihaela Tania Irimia, director general, Direcția Generală Învățământ Preuniversitar.

⁷¹ O excepție este Colegiul Agricol „Dr. C. Angelescu” Buzău, unde directoarea a decis că respectarea legii are prioritate față de cerințele nelegale și abuzive ale inspectorului școlar de Religie. Elevilor și părinților acestora li s-a transmis că în cazul în care elevii doresc să studieze Religia, trebuie să depună o cerere în acest sens. Exemplul a fost urmat, pentru anul școlar 2017/2018 și de Colegiul Național „B.P. Hașdeu” din Buzău. De menționat că în Colegiul Agricol, începând din anul școlar 2006/2007, în urma unei petiții, nu au mai fost oficiate slujbe religioase (în acest interval, conducerea unității școlare a fost schimbată de 3 ori, fiecare echipă managerială păstrând decizia de a nu oficia slujbe religioase).

⁷² Înregistrată la MEN la nr. 11041.

din județ la nerespectarea legii; b) abuzurile comise de reprezentanții inspectoratelor școlare din țară care au fost sesizați cu referire la nerespectarea prevederilor legale referitoare la înscrierea elevilor pentru studiul Religiei și care nu au dispus remedierea situației, încălcând, totodată, și prevederile legislației de soluționare a petițiilor; c) refuzul reprezentanților inspectoratelor școlare de a furniza informațiile publice solicitate⁷³.

Urmare a celor sesizate, *Asociația* a solicitat ministrului Educației Naționale: a) să ceară de urgență inspectoratelor școlare încetarea interpretării neconforme a *Metodologiei* de înscriere pentru studiul Religiei, pe linia BOR și în detrimentul interesului superior al copiilor; b) să dispună remedierea situației prezentate, cu referire la anul școlar în curs; c) să transmită tuturor unităților publice de învățământ (prin intermediul ISJ) că înscrierea elevilor pentru studiul Religiei în anul școlar 2017/2018 se poate face doar până la sfârșitul lunii decembrie 2016, conform *Metodologiei* și d) să sancționeze persoanele vinovate pentru crearea situației descrise.

În data de 10 septembrie 2016 reprezentantul *Asociației* a solicitat directoarei de cabinet o audiență la ministrului Educației Naționale, în care să discute situația creată în unitățile publice de învățământ și să solicite o decizie a ministrului pentru încetarea încălcării prevederilor legale și pentru respectarea drepturilor fundamentale ale copiilor. După mai multe insistențe⁷⁴, în data de 1 noiembrie 2016 reprezentantul *Asociației* a fost primit în audiență la ministrul Educației Naționale, Mircea Dumitru. Două petiții, una privind neaplicarea prevederilor legale în cazul înscrierii la ora de Religie, cealaltă, privind derularea slujbelor religioase în școli au fost discutate cu ministrul Educației Naționale, în prezența consilierului ministrului pe probleme de tineret și relația cu societatea civilă, Andrei Mihai Crăciun⁷⁵.

În urma prezentării situației, ministrul Educației Naționale a confirmat nelegalitatea aspectelor sesizate, a răspuns afirmativ solicitărilor *Asociației* și a dispus redactarea și expedierea de urgență a două adrese către inspectoratele școlare⁷⁶, una în care să se menționeze interzicerea prozelitismului religios în conformitate cu prevederile ROFUIP⁷⁷ (cu referire

⁷³ Dreptul la petiționare și dreptul de acces la informații publice sunt drepturi fundamentale, statuate prin prevederile art. 51, respectiv 31 din Constituția României.

⁷⁴ Cum răspunsul directoarei de cabinet a fost că ministrul este foarte ocupat, s-a recomandat primirea în audiență la secretara de stat pentru învățământul preuniversitar. În acea perioadă funcția era deținută de doamna Monica Cristina Anisie. Încercările reprezentantului *Asociației* de a stabili o audiență la secretara de stat nu au reușit. De fiecare dată din cele mai mult de 10 încercări de a lua legătura, directoarea de cabinet menționa că secretara de stat este în ședință, ori că este plecată la Guvern. Au fost și șase încercări într-o singură zi, dar la 5 dintre ele răspunsul a fost „doamna secretar de stat este în ședință”, respectiv „încă în ședință”, iar la a șasea răspunsul a fost „ne pare rău, doamna secretar tocmai a plecat în viteză la Guvern”.

⁷⁵ Două petiții cu conținut similar au fost adresate de *Asociație* tuturor inspectoratelor școlare, însă răspunsul și deciziile ministrului Educației au fost acoperitoare.

⁷⁶ Cele două decizii ale ministrului Educației au fost luate în prezența reprezentantului *Asociației*, iar ministrul a transmis consilierului domniei sale să le redacteze de urgență și să le transmită inspectoratelor școlare.

⁷⁷ Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar. În cadrul audienței, reprezentantul *Asociației* l-a întrebat pe ministrul Educației Naționale dacă la Colegiul Național „Mihai Eminescu” din București, unde acesta a fost invitat, împreună cu președintele României, la ceremonia de începere a anului școlar 2016/2017 a fost oficiată slujba religioasă. Ministrul Educației a menționat că la deschiderea anului școlar Colegiul Național „Mihai Eminescu” din

explicită la interzicerea slujbelor religioase în incinta unităților publice de învățământ), iar cealaltă în care să se menționeze obligativitatea depunerii unei cereri de către părinții elevilor sau de către elevii majori care doresc să studieze Religia în anul școlar 2017/2018.

Deși răspunsul ministrului Educației la cele două petiții a fost afirmativ, iar ordinele date au fost clare și fără echivoc, acestea nu au fost puse în aplicare. Neaplicarea lor ducea la o criză în sistemul de funcționare al MEN. Întrucât cererile pentru studiul *Religiei* puteau fi depuse doar până la sfârșitul lunii decembrie, orice întârziere a transunerii în viață a prevederilor legale și a deciziilor ministrului Educației ar fi îngreunat situația celor care doreau să studieze Religia, micșorând perioada în care s-ar fi putut depune cererile, dar ar fi condus și la posibilitatea exercitării de presiuni asupra elevilor care nu doreau studiul Religiei, cum s-a întâmplat și în februarie-martie 2015.

Demersurile *Asociației* au continuat (vezi ANEXA 2). Pe 13 decembrie 2016, mult în afara termenului legal⁷⁸, *Asociația* a primit un alt răspuns decât cel dat de ministrul Educației Naționale, și doar la una dintre petiții, cea referitoare la înscrierea elevilor pentru studiul Religiei⁷⁹. Deși semnat de un director general⁸⁰ și de directorul Direcției juridice, răspunsul nu avea legătură cu ce fusese solicitat și, în mod abuziv, era contrar dispozițiilor ministrului Educației Naționale.

Cum în contextul dat nu exista nicio altă posibilitate de a-i aduce la cunoștință ministrului Educației Naționale sabotarea hotărârilor domniei sale în chiar ministerul pe care îl conducea, în data de 21 decembrie 2016, *Asociația* a publicat o scrisoare deschisă adresată ministrului încă în funcție, în speranța că apelul va ajuta la oprirea siluirii legii și a încălcării drepturilor copiilor de către cei chemați să le respecte și să le susțină.

După publicarea scrisorii deschise, două unități publice de învățământ au decis să respecte prevederile legale. În cazul ISJ Buzău, ambiguitatea la nivelul MEN a avut drept consecință un comportament contradictoriu (ANEXA 3).

Concluzii

În urma rezultatelor alegerilor parlamentare din data de 11 decembrie 2016 guvernul condus de Dacian Cioloș a fost înlocuit. Aceasta a pus capăt „nesiguranței” MEN: odată cu plecarea fostului ministru Mircea Dumitru, funcționarii Ministerului au asumat public poziția BOR-APOR privind metodologia înscrierii la ora de Religie, înfruntând astfel decizia CCR și a Legii amendate a învățământului⁸¹. Atitudinea ministerului de resort a fost sprijinită sau, în

București, unde domnia sa a participat împreună cu președintele României, nu a fost oficial niciun serviciu religios.

⁷⁸ Dar după aflarea rezultatului alegerilor în urmă cărora se știa dacă Mircea Dumitru va fi sau nu, în continuare, ministru al Educației. Cum cel târziu pe 12 decembrie 2016 se știa care va fi configurația Parlamentului și deci ce partid/coalitie va numi guvernul, funcționarii din MEN *s-au grăbit* să trimită răspunsul.

⁷⁹ Până la data redactării petiției, la mai mult de 100 de zile de la înregistrare, *Asociația* nu a primit răspunsul scris la petiția privind prozelitismul religios.

⁸⁰ Păunescu Alin-Cătălin.

⁸¹ La data de 7 martie 2017, MEN a organizat o conferință de presă în legătură cu programele școlare pentru clasele V-VIII. Întrebat de una din jurnalistele de la ziarul *Adevărul* despre conținutul programei școlare pentru Religie și despre modalitatea nelegală de înscriere a elevilor pentru studiul Religiei, ministrul Educației Naționale a spus că nu se pricepe la această temă și l-a chemat, pentru a

alte situații, a stimulat inițiativele de promovare a nelegalității în această chestiune ale altor actori sociali (ANEXA 4). În al treilea an școlar consecutiv, elevii au fost înscriși pentru studiul Religiei, fără a exista cereri din partea elevilor majori sau a părinților elevilor minori.

În acest sens, avaturile aplicării Deciziei Curții Constituționale nr. 669/2014 privind înscrierea la ora de Religie deoalează eșecuri grave ale sistemului democratic din România. În acest moment sunt negate drepturile a milioane de copii și părinți, cărora nu le este recunoscută capacitatea de a-și defini și decide scopurile educaționale. Faptele enumerate reflectă o vulnerabilitate extremă a statului de drept român, mult mai prezentă decât ne-o putem închipui în mod obișnuit. Dacă un cult și aliații săi „civici” pot stabili înțelegeri cu agenți ai statutului suficient de puternice pentru a răsturna principiile constituționale reafirmate explicit de către CCR, și legislația căreia i-a dat naștere, atunci nu putem să vorbim despre o autentică „domnie a legii”.

ANEXA 1 – Sesizarea privind interzicerea prozelitismului religios în școli

Prin petiția nr. 129/06.09.2016⁸², *Asociația* a sesizat ministrului Educației Naționale încălcarea, în majoritatea unităților publice de învățământ, a prevederilor legale privind interzicerea prozelitismului religios. Oficierea de slujbe religioase în unitățile publice de învățământ, este explicit interzisă prin prevederile Regulamentului de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar (ROFUIP)⁸³, dar este sancționată și penal.

Este cunoscut faptul că în majoritatea unităților publice de învățământ din România în prima zi a fiecărui an școlar (dar și în timpul anului școlar, ori de câte ori biserica, cu complicitatea directorilor unităților publice de învățământ, doresc să marcheze evenimente religioase sau să inaugureze clădiri ori săli de clasă) s-a instituit o practică nelegală – care nu a fost reglementată și nici autorizată prin norme ale MEN – de oficiere a unor slujbe religioase, susținute de preoți, în incinta instituțiilor menționate.

Fapta este cu atât mai gravă cu cât persoanele obligate să participe sunt copii, aflați în instituții publice de învățământ, în timpul programului școlar. Astfel de fapte sunt sancționate prin prevederile art. 381 C.pen. care precizează imperativ că obligarea unei persoane, prin constrângere, să participe la serviciile religioase ale unui cult ori să îndeplinească un act religios legat de exercitarea unui cult se pedepsește cu închisoare de la unu la 3 ani sau cu amendă.

Prin petiția susținută de peste 1500 de persoane, *Asociația* a adresat rugămintea ca, în baza prerogativelor funcției și în conformitate cu prevederile Constituției României, ale Legii

discuta cu jurnaliștii, pe Romeo Moșoiu. Afirmările dlui Moșoiu pot fi citite aici: (http://adevarul.ro/educatie/scoala/de-fac-elevii-romani-religia-nu-istoria-religiilor-precizarile-halucinante-ministerului-educatiei-nu-asimila-notiuni-doctrina-religioasa-1_58bee23a5ab6550cb81c04f2/index.html) – accesat la 15 martie 2017. Este interesant de observat că la nicio conferință de presă, dezbatere, emisiune radio sau tv unde s-a discutat problema înscrierii elevilor pentru studiul Religiei sau oficierea de slujbe religioase ori prezența simbolurilor religioase în școli, la care au participat funcționari ai MEN, această autoritate centrală nu a fost reprezentată de juriști ci, de cele mai multe ori, de absolvenți de teologie, salariați în cadrul MEN.

⁸² Înregistrată la MEN la nr. 9119F/08.09.2016.

⁸³ Aprobat prin Ordinul Ministrului Educației nr. 5115/2014 care, în art. 4, menționează că unitățile de învățământ se organizează și funcționează independent de orice ingerințe religioase, în incinta acestora fiind interzise organizarea și desfășurarea activităților de prozelitism religios.

nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, ale Legii nr. 1/2011, a învățământului, ale ROFUIP, ministrul Educației să dispună respectarea dreptului fundamental al copilului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie și astfel, legat de cele sesizate, să nu se mai officieze servicii religioase în incinta unităților publice de învățământ.

Asociația a mai sesizat acest abuz, însă practica a continuat, în detrimentul interesului superior al copiilor. Astfel, ca urmare a unui demers în cooperare cu MEN, *Asociația* a strâns probe care demonstau că, la începutul anului școlar 2005/2006, în peste 90% din unitățile publice de învățământ au avut loc servicii religioase, în incinta acestora, susținute de preoți, iar în anul 2007 a sesizat Parchetul General de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție care, la rândul lui, a sesizat parchetele competente din România. În discuțiile pe care reprezentantul *Asociației* le-a avut cu procurorii sau cu funcționarii Poliției judiciare care au fost desemnați pentru cercetarea faptelor sesizate, aceștia au confirmat caracterul penal al faptelor, însă, în majoritatea cazurilor, și-au exprimat neputința datorată „numărului mare de cazuri”, sugerând în mod explicit să fie implicat MEN.

O petiție cu un conținut similar a fost adresată Camerei Deputaților de Uniunea Bisericilor Creștine după Evanghelie din România, prin adresa nr. 494/19.02.2015.

ANEXA 2 – Sabotarea deciziei ministrului Educației Naționale de către funcționari din MEN

Reprezentantul *Asociației* a luat legătura, pe rând, cu directoarea de cabinet a ministrului Educației⁸⁴, cu consilierul care a asistat la discuțiile din cadrul audienței și căruia i s-a transmis sarcina de redactare și expediere a deciziilor ministrului și cu alți funcționari din cadrul MEN, pentru a afla de ce deciziile nu sunt puse în aplicare.

Directoarea de cabinet a ministrului Educației nu știa ce s-a întâmplat cu deciziile acestuia. Consilierul care a avut ca sarcină redactarea și transmiterea dispozițiilor ministrului a spus că acestea sunt la compartimentul juridic și că urmează ca *Asociația* să primească răspunsul în termenul legal de 30 de zile [ceea ce interesa însă, la momentul respectiv, nu era răspunsul la petiții, care fusese dat (afirmativ) de ministrul Educației, ci faptul că deciziile ministrului nu fuseseră redactate și transmise așa cum acesta a dispus]⁸⁵.

După 40 de zile, o funcționară de la compartimentul juridic⁸⁶ a spus că nu știe nimic de vreo petiție sau decizie a ministrului Educației și a indicat departamentul pentru învățământ preuniversitar unde, din nou, o altă funcționară⁸⁷ a spus că nu știe nimic.

Considerând că este inadmisibil ca o situație în care drepturile copiilor sunt încălcate cotidian să fie continuată prin neglijența în serviciu a unor directori sau inspectori școlari, mai ales după ce această situație a fost sesizată și cu atât mai mult după ce ministrul Educației Naționale a hotărât și dispus remedierea de urgență a acesteia, prin petiția cu nr. 141/29.11.2016⁸⁸ *Asociația* a solicitat ministrului Educației Naționale să dispună investigarea situației reclamate

⁸⁴ Alma Gabriela Manea.

⁸⁵ Încercările de lămurire a acestui aspect au rămas fără efect, consilierul repetând – ori de câte ori i s-a explicat că ministrul a răspuns deja afirmativ și deci nu mai interesează *primirea* răspunsului – că petițiile se află la departamentul juridic și că *Asociația* va primi răspunsul în termenul legal.

⁸⁶ Grozea Mădălina.

⁸⁷ Lorena Zamoșteanu.

⁸⁸ Înregistrată la MEN la nr. 9685F/29.11.2016.

și, ținând cont de situația gravă creată și de presiunile care au fost exercitate în detrimentul interesului superior al copiilor, să se implice personal în investigarea faptelor.

Deasemenea, având în vedere timpul scurt care rămăsese până la expirarea termenului legal imperativ precizat în *Metodologie*, *Asociația* a rugat ministrul Educației Naționale să dispună executarea de urgență a dispozițiilor pe care le-a enunțat în data de 1 noiembrie 2016.

Și această petiție a rămas fără răspuns.

Un email din partea *Asociației*, către directoarea de cabinet a ministrului Educației Naționale, în care era prezentată situația, a rămas, la fel fără răspuns. Cum petițiile fuseseră înregistrate la Cabinetul ministrului Educației, era, conform legislației de soluționare a petițiilor, obligația funcționarilor de acolo să verifice și să spună ce s-a întâmplat cu petițiile și cu procedura de punere în aplicare a dispozițiilor ministrului Educației Naționale⁸⁹.

O scrisoare detaliată către celălalt secretar de stat din MEN⁹⁰ a rămas, la fel, fără rezultat. În joc erau drepturile a peste două milioane de copii aflați în unitățile publice de învățământ din România⁹¹.

Încercând să lămurească situația fără precedent în care funcționarii unui minister răspund contrar dispozițiilor ministrului de resort, reprezentantul *Asociației* a aflat că, deși a semnat directorul Direcției juridice⁹², „baza răspunsului”, după cum i s-a transmis de la acest departament, fusese deja concepută la Direcția Învățământ Preuniversitar. De la această ultimă direcție i s-a comunicat⁹³ că, deși semnat de directorul general⁹⁴, răspunsul a fost formulat de inspectorul general de religie din cadrul ME, Timiș Vasile, funcționar aflat în conflict de interese, ca urmare a studiilor universitare teologice și care, deși a întocmit răspunsul, nu l-a semnat. Răspunsul astfel formulat nu face decât să întărească afirmațiile din petițiile depuse prin care *Asociația* își exprima îngrijorarea cu privire la presiunile pe care BOR le face în sistemul public de educație din România, la toate nivelurile.

ANEXA 3 – Comportamentul contradictoriu al ISJ Buzău față de *Metodologie*

Urmare a unei solicitări din partea ISJ Buzău, în data de 18 ianuarie 2017, *Direcția Generală Învățământ Preuniversitar* din MEN a răspuns printr-o adresă în care *Metodologia*

⁸⁹ Nu este lipsit de importanță faptul că unele dintre discuțiile telefonice purtate cu funcționari din cadrul Cabinetului Ministrului Educației Naționale s-au terminat prin închiderea telefonului de către aceștia, în timpul convorbirii (cazul consilierii Mihaela Esmeralda Cucu) sau prin transmiterea legăturii telefonice în timpul convorbirii, la un număr de telefon al unui compartiment în care nu mai erau funcționari (cazul consilierii Trif Ioana) – comportamente inacceptabile din partea unor funcționari publici față de reprezentantul unei organizații neguvernamentale interesate de respectarea drepturilor fundamentale ale copiilor, urmărind interesul superior al acestora.

⁹⁰ Sorin Costreie.

⁹¹ O situație oarecum similară a fost cea de la ISJ Buzău unde, în audiență, doamna inspectoare școlară generală a transmis reprezentantului *Asociației* că are dreptate și că va transmite unităților publice de învățământ din subordine să respecte legislația în ambele situații semnalate. După expirarea termenului legal de răspuns, întrebată de ce nu a pus în aplicare deciziile luate, a menționat că, până la urmă, a făcut așa cum au făcut și celelalte inspectorate.

⁹² Crina Mădălina Ciobanu.

⁹³ Persoana cu care s-au purtat discuțiile a fost Lili Voinea, inspector principal, *Direcția Generală Învățământ Preuniversitar*.

⁹⁴ Alin-Cătălin Păunescu.

pentru înscrierea la ora de Religie era interpretată în acord cu solicitarea BOR. Deși ISJ Buzău ceruse în mod explicit lămurirea prevederilor art. 3 alin. (5) din *Metodologie*, în care este menționată imperativ înscrierea anuală a elevilor pentru studiul Religiei, în adresa care poartă antetul MEN nu s-a făcut nicio referire la prevederile acestui alineat.

Prin abuz în serviciu și prin instigare la nerespectarea legii, după ce menționează alte articole, care fac referire generală la înscrierea pentru studiul Religiei și după o interpretare tendențioasă a acestora și totodată contrară art. 3 alin. (5), semnatarii adresei conchid că în ceea ce privește prefigurarea catedrelor de Religie, pentru anul școlar următor se iau în calcul cererile făcute în anii școlari anteriori și în anul școlar în curs până la data de 31 decembrie a anului școlar în curs (sic!)⁹⁵.

Adresa MEN a fost postată pe site-ul ISJ Buzău în data de 31 ianuarie 2017⁹⁶. A doua zi, apreciind că adresa reprezintă o incitare la nerespectarea legii și a deciziilor ministrului Educației Naționale în acest sens⁹⁷, *Asociația* a solicitat ISJ Buzău să retragă de urgență adresa de pe site-ul instituției deoarece este nelegală⁹⁸, neclară, ambiguă, greșit formulată, intenționat incoerentă, iar unii dintre semnatari sunt în conflict de interese asumându-și mesajul transmis.

Printr-o altă petiție⁹⁹, *Asociația* a solicitat ISJ Buzău, ca informație publică, o copie de pe cererea de lămuriri – transmisă de ISJ către MEN – și care a stat la baza emiterii adresei MEN¹⁰⁰.

În data de 6 martie 2017 *Asociația* a primit răspuns doar la solicitarea de informații publice. Este interesant de menționat că ISJ Buzău a dat curs solicitării de informații publice, dar nu a răspuns petiției privind retragerea anunțului de pe site-ul ISJ, deși a făcut ceea ce *Asociația* a solicitat: a retras anunțul, apreciind astfel, așa cum *Asociația* a argumentat, că este nelegal.

ANEXA 4 – Susținători ai încălcării actualei legislații privind înscrierea la ora de Religie

Biserica Ortodoxă Română continuă să decidă în sistemul public de educație, folosindu-se, în primul rând, de presiunile pe care le exercită din afară prin propriile organizații neguvernamentale (e.g. APOR¹⁰¹), dar și de influența pe care o are prin funcționarii din MEN,

⁹⁵ Adresa a fost semnată de Alin-Cătălin Păunescu, director general, Vasile Timiș, inspector general de Religie, care de data aceasta și-a asumat conținutul adresei (dar într-un alt guvern, al alianței PSD-ALDE.), Monica Cristina Anisie, directoare, și a fost avizată de Liviu Marian Pop, secretar de stat.

⁹⁶ Înregistrată la ISJ Buzău la nr. 652/26.01.2017.

⁹⁷ Înregistrată la ISJ cu nr. 876/01.02.2017.

⁹⁸ Adresa semnată de funcționari ai MEN, din care unul era în conflict de interese (Timiș Vasile, căci are studii de teologie și ocupă o funcție care a necesitat aprobarea BOR), prin care funcționari din subordine (inspectorii școlari și directori de unități publice de învățământ) sunt instigați la nerespectarea unor prevederi legale clare și imperative și a unor dispoziții ale ministrului Educației Naționale este nelegală.

⁹⁹ Înregistrată la ISJ cu nr. 877/01.02.2017.

¹⁰⁰ În introducerea adresei sale, MEN precizează că aceasta a fost emisă la solicitarea de lămuriri adresată de ISJ Buzău.

¹⁰¹ Dar care are, printre membri, și cadre didactice (și nu numai din cele care predau Religie).

prin inspectorii de Religie, prin profesorii de Religie¹⁰², prin rudele acestora care predau în unitățile publice de învățământ¹⁰³.

În sprijinul BOR s-a implicat și Confederația Națională a Sindicatelor Libere din România – Frăția, prin Federația Sindicatelor din Educație Spiru Haret. Astfel, prin adresa cu nr. 180/22.02.2015, filiala județeană Timiș, apreciind că „de o bună bucată de vreme învățământul românesc este într-o mare efervescentă pricinuită de acțiunea «profesorului» Emil Moise, în justiție și mai apoi în urma deciziei CCR”, a transmis unităților școlare afiliate să se alăture unui demers prin care să solicite „celor în drept să decidă ca pentru participarea la ora de religie să se facă cerere o singură dată pe cichu primar, gimnazial și liceal” (subl. sindicatului).

Adresa federației sindicale face o pledoarie care amestecă teme și concepte naționalist-religioase. Ea solicită cadrelor didactice și părinților să se alăture demersului federației prin semnarea unui document „pentru a putea fi înaintat organelor competente ale statului”¹⁰⁴. Documentul conține un tabel cu numele, domiciliul, seria și nr. C.I. și semnătura.

Și alte autorități publice au susținut interesul BOR. În perioada în care noul ministru al Educației Naționale susținea în mass-media că nu va pune în aplicare Decizia nr. 669/2014 a CCR, la Centrul Cultural Reduta din Brașov a fost organizat un eveniment intitulat „Importanța desfășurării orelor de Religie în școli și motivația pentru care acestea să rămână obligatorii”. Organizatori au fost Consiliul Județean Brașov și Școala Populară de Arte și Meserii „Tiberiu Brediceanu” Brașov, iar printre parteneri s-a numărat și ISJ Brașov¹⁰⁵. Evenimentul a cuprins două secțiuni: o dezbatere publică, la care, de fapt, au fost invitați numai salariați ai BOR¹⁰⁶ și un atelier de iconografie¹⁰⁷.

Au existat și trusturi de presă care au susținut interesul BOR. *Tribuna învățământului*, revistă tipărită, editată și on line, care a aparținut MEN, și care se adresează în special sistemului de educație din România, a dus o campanie susținută în sprijinul BOR și în defavoarea drepturilor copiilor¹⁰⁸.

¹⁰² Care, în multe cazuri, dețin, nelegal, și funcția de diriginte, director de școală sau inspector școlar general.

¹⁰³ În școala în care predau (și nu este singurul exemplu) profesoara de Biologie le spune copiilor, la ora de Biologie, că omul a fost făcut de Dumnezeu (profesoara este căsătorită cu un preot angajat al BOR).

¹⁰⁴ Ea este de altfel plină de greșeli gramaticale și de adresare.

¹⁰⁵ Ceilalți parteneri au fost: Protopopiatul BOR Brașov, Asociația Studenților Creștin Ortodocși Brașov, Federația Asociațiilor Bolnavilor de Cancer, Centrul cultural Reduta Brașov, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Dumitru Stăniloae” Brașov, Mănăstirea Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul Poiana Brașov, Parohia Humăna Brașov, Biserica Sfântul Gheorghe. Evenimentul a avut loc în 9-10 februarie 2015.

¹⁰⁶ Protopop Benga Gh. Dănuț, Muntean Cristian, Necula Constantin, Raicu Ioan Stelian, toți preoți.

¹⁰⁷ Organizat de Gliga Ovidiu Cristian, preot.

¹⁰⁸ Publicația, aparținând S.C. Mega Press Holdings S.A. București, a beneficiat de contracte de tipărire a manualelor școlare și a buletinelor de vot pentru alegerile europarlamentare din 2009, în timpul guvernării PSD. A se vedea și Buletinele de vot, tipărite de un afacerist suspectat de corupție, Ziare.com, 29 mai 2009 (<http://www.ziare.com/stiri/ancheta/buletinele-de-vot-tiparite-de-un-afacerist-suspectat-de-corupție-768854>) – accesat la 20 martie 2017; vezi și (<http://www.ziua.ro/display.php?data=2002-05-09&id=89909>) – accesat la 20 martie 2017.

Într-un articol din martie 2015¹⁰⁹, desemnat, luând ca reper „Decalogul și Fericirile de pe Munte” revista *Tribuna învățământului* apreciază că în disputa privind drepturile copiilor din școli sunt două tabere „atei – persoane fizice, organizații și fundații seculariste, și credincioșii”, că demersul finalizat cu decizia CCR este „un atac direct și pervers la adresa disciplinei Religie”, iar Decizia nr. 669/2014 a CCR este „un atentat la sănătatea morală a copiilor”.

Interesant că, citând declarațiile ministrului Educației Naționale de atunci, articolul confirmă înscrierea a doar o treime din numărul elevilor pentru studiul Religiei (cu doar două zile înainte de închiderea perioadei de înscriere) și susține existența unui număr mai mare de elevi aflați în sistemul public de învățământ (3.100.000, și nu 2.500.000 cât s-a transmis în acea perioadă, astfel încât numărul celor înscriși să poată fi raportat, procentual, ca fiind de peste 90%).

În martie 2015, *Tribuna învățământului* a publicat pledoaria patriarhului BOR pentru înscrierea copiilor la această disciplină¹¹⁰. Comunicatul este postat sub poza patriarhului, expusă pe un spațiu la fel de mare cât cel alocat comunicatului. Revista a procedat la fel și pentru a susține demersurile APOR derulate cu scopul înscrierii copiilor pentru studiul Religiei, publicând „textul programatic” al acestei organizații¹¹¹. Într-un articol din decembrie 2014¹¹², aceeași publicație îi califica drept inconștienți pe părinții care nu își înscriu copiii pentru studiul Religiei.

Televiziunea publică a susținut, de asemenea, poziția și interesul BOR. Emisiunea *Pridvoarele credinței*, din 28 februarie 2015, realizată de postul public de televiziune TVR Iași în colaborare cu Centrul Cultural Misionar Doxologia, al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, l-a avut ca invitat pe Gavriluță Nicu, decanul Facultății de Filosofie și Științe Social Politice a Universității „Al. Ioan Cuza” din Iași. Tema emisiunii: „Importanța orei de religie”¹¹³.

Diffuzată în perioada în care elevii/părinții aveau de optat dacă să depună sau nu cerere pentru studiul Religiei, emisiunea realizată a constatat într-o pledoarie pentru ora de Religie. Invitatul a argumentat înscrierea copiilor la Religie, apreciind că elementele strict religioase ortodoxe (e.g. „botezul, mirungerea, taina cununiei, spovedania”) sunt de cultură generală, „esențiale”. Pentru Gavriluță Nicu, „absența credinței și a vieții religioase duce până la urmă la patologie, duce la boală”; „ora de Religie, categoric, trebuie să fie obligatorie” și, ca importanță, ar trebui pusă „înaintea celorlalte ore: de matematică, de fizică, de chimie, de

¹⁰⁹ Ora de Religie – Pledoarie pentru educație, spiritualitate și drepturile omului, în *Tribuna învățământului*, București, 12 martie 2015 (<http://www.tribunainvatamantului.ro/ora-de-religie-pledoarie-pentru-educatie-identitate-spirituala-si-valorile-omului/>) – accesat la 19 martie 2017.

¹¹⁰ Înscrierea pentru ora de Religie este un act de mărturisire publică a credinței, în *Tribuna învățământului*, București, 12 martie 2015 (<http://www.tribunainvatamantului.ro/inscrierea-pentru-ora-de-religie-este-un-act-de-marturisire-publica-a-credintei/>) – accesat la 19 martie 2017.

¹¹¹ Text programatic al Asociației Părinți pentru Ora de Religie, în *Tribuna învățământului*, București, 14 martie 2015 (<http://www.tribunainvatamantului.ro/text-programatic-al-asociatiei-parinti-pentru-ora-de-religie-apor/>) – accesat la 19 martie 2017.

¹¹² M. Gheorghiu, Eliminarea religiei din școală – un grav atentat la identitatea spirituală (sic!) a societății românești, în *Tribuna învățământului*, București, 3 decembrie 2014 (<http://www.tribunainvatamantului.ro/eliminarea-religiei-din-scoala-un-grav-atentat-la-identitatea-spirituala-a-societatii-romanesti/>) – accesat la 19 martie 2017.

¹¹³ Emisiunea poate fi vizionată aici: (<https://doxologia.ro/video/tv/pridvoarele-credintei/importanta-orei-de-religie-prof-univ-dr-nicu-gavriluta-pridvoarele/>) – accesat la 20 martie 2017.

biologie”. „Ce se întâmplă dacă nunta, cununia, nu sunt luate în serios?”, a întrebat invitatul emisiunii, și nu retoric, căci a și răspuns: „Se ajunge la o dramă familială cumplită și la consecințe sociale incontestabile, legate de divorț, deprimare, depresie ș.a.m.d.”

În finalul emisiunii invitatul i-a îndemnat pe cei care doresc să își înscrie copiii pentru studiul Religiei să o facă imediat, iar pe cei care nu doresc studiul Religiei să se mai gândească.

Influența BOR în unitățile publice de învățământ nu se manifestă doar în legătură cu orele de Religie. Există un mare interes al BOR, în această perioadă, să își transmită valorile, inclusiv pe cele împotriva drepturilor femeilor și ale persoanelor aparținând minorităților de orientare sexuală. Problematică este alăturarea instituțiilor publice unei propagande religioase în detrimentul drepturilor fundamentale ale copiilor.

La data de 8 martie 2017, la Casa Tineretului din Botoșani a fost organizat un *Spectacol de muzică, dans și poezie, dedicat femeilor*. Printre organizatori: ISJ Botoșani, Protopopiatul Ortodox Botoșani, Seminarul Teologic Ortodox Botoșani; parteneri: unitățile de învățământ din Botoșani.

În data de 6 martie 2017, Școala nr. 11 Botoșani a organizat un simpozion dedicat zilei internaționale a femeii. La simpozion au participat copii din clasele I-VIII, însoțiți de mamele sau bunicile lor. În deschiderea evenimentului, a ținut o cuvântare directorul seminarului teologic ortodox din Botoșani, preot angajat al BOR. În cuvântare, acesta le-a vorbit copiilor și mamelor/bunicilor acestora despre cât de dăunător este sistemul norvegian de educație, în care înainte și după ora de sport copiii fac duș împreună, fete și băieți și cum astfel de comportamente și altele încurajează homosexualitatea.

În finalul cuvântării, preotul ortodox, care a venit îmbrăcat în haine preoțești, a îndemnat persoanele prezente să participe la *Marșul pentru viață*, organizat „de mai multe asociații și organizații nonguvernamentale creștine din România” și susținut de BOR, pe data de 25 martie 2017¹¹⁴. Una din învățătoarele care au organizat evenimentul s-a implicat în strângerea de semnături, în perioada în care Coaliția pentru Familie lansase campania pentru modificarea Constituției într-un sens homofob¹¹⁵.

¹¹⁴ A se vedea (<http://www.culturavietii.ro/2016/03/25/patriarhia-romana-marsul-pentru-viata-2016/>) – accesat la 15 martie 2017. Un articol referitor la implicarea BOR în organizarea și nu doar în susținerea marșului, poate fi citit aici: (<http://www.cuvantul-ortodox.ro/recomandari/marsul-pentru-viata-2017-dupa-ce-sinodul-bor-anuntase-ca-se-implica-si-in-organizarea-marsului-la-nivel-national-in-fiecare-eparhie-patriarhia-romana-da-inapoi-in-fata-distorsionarilor-din-massmed/>) – accesat la 15 martie 2017.

¹¹⁵ Informații din arhiva *Asociației*.